

Loftur Sólveigar

Menntaskólinn í Kópavogi:
LOFTUR.

Höfundur: Oddur Björnsson.
Söngtextar: Kristján Árnason.
Tónlist: Gunnsteinn Ólafsson
og félagar Jassbandsins.
Ljós: Lárus Björnsson.
Leikstjóri: Sólveig Halldórs-
dóttir.

Loftur Odds Björnssonar og Kristjáns Árnasonar er saminn með hljóðsýningu af öðrum Lofti, þ.e.a.s. Galdra-Lofti Jóhanns Sigurjónssonar, en sá Loftur studdist, eins og kunnugt er, við þjóðsögu. Árangur Jóhanns hef-

þjóðhetju, ekki síst af blaða-
mönnum.

Sólveig Halldórsdóttir leik-
stjóri segir í ávarpi í leikskrá að
verk Odds sé mjög laust í
„forminu“ og þess vegna „hentar
fólki eins og okkur mjög vel“.
Einnig að höfundurinn hafi veitt
leikhópnum „frjáls“ afnot af
verkinu.

Loftur er skólasýning og
dæmigerð sem slík. Aftur á móti
verður að segja það sýningunni
til hróss að leiðsögn Sólveigar
Halldórsdóttur dugar til að hún
hefur sína ljósu punkta. Þetta er
fjöldasýning og tæknilega unnin.
Fjórutíu og fimm manns koma
fram í sýningunni: leikarar, kór,
jassband og strengjakvartett. Í
hópatriðum nýtur verkið sín
best og eru þau sum hver
leikræn og búa yfir þeim létt-
leika sem þarf til að efnið verði
ekki of þunglamalegt.

Þór H. Ásgeirsson leikur
Djöfsa og er satt að segja
djöfullegur í gervi hans. Skúli
Hilmarrson er pilturinn sem öllu
hleypir af stað, sakleysilegur
Loftur sem bíssnissinn gleypir
um síðir. Athygli vakti Hulda
Björnsdóttir í hlutverki móður
Lofts, en hún gerði því góð skil.
Guðrún Gunnarsdóttir var Dís
og Sigfús Adalsteinsson hr.
Agent.

Glötuð er sálin yrkir Kristján
Árnason. Kristján er síður en
svo alls varnað í textagerð, en
framsögn leikaranna var ekki
nógu skýr til þess að allt kæmist
til skila.

Þessi sýning Menntaskólans í
Kópavogi stendur og fellur með
Sólveigu Halldórsdóttur og hún
er sosomeg nógu góð, þótt hún
teljist naumast með bestu skóla-
sýningum leikársins.

Leiklist

eftir JÓHANN
HJÁL MARSSON

ur þótt umtalsverður hingað til,
tilraun Odds vekur ekki jafn
mikla eftirtekt.

Það sem háir Lofti Odds er
ekki síst magur texti þrátt fyrir
skemmtilega hugmynd. Ungur
maður, Loftur að nafni, tekst
með gjörningum að kalla sjálfan
Skrattann á vettvangi í því skyni
að hafa endaskipti á hlutum sem
fyrir löngu hafa verið höfð
endaskipti á. Það útleggst: að
koma lagi á hlutina. Loftur
hefur ekki erindi sem erfiði eins
og nærri má geta. Meðal þeirra
sem þvælast fyrir honum eru
móðir hans og hin ástsjúka Dís.
Djöflinum er vitanlega tekið sem

Bókmenntir

eftir JÓHANN
HJÁL MARSSON

Jerzy Kosinski:
FRAM Í SVIÐSLJÓSIÐ
Björn Jónsson íslenskaði.
Almenna bókafélagið 1981.

Höfundur sögunnar Fram í
sviðsljósið, Pólverjinn Jerzy Kos-
inski, á sérkennilega ævi að baki,
en bernsku sinni hefur hann lýst í
skáldsögunni The Painted Bird



Jerzy Kosinski

deyr heldur Sjans út í lífið skil-
ríkjalaus og án þess að þekkja
veröldina fyrir utan garðinn af
öðru en sjónvarpinu. Hann verður
fyrir slysi og það kemur því til
leiðar að hann lendir á heimili
atkvæðamanns í bandarískum
stjórnmálum og ekki líður á löngu
uns Sjans er kynntur fyrir forset-
anum. Þekking Sjans á garðyrkju
veldur því að hann getur talað
spaklega um alla hluti, ekki síst
stjórnmál, fróðleikurinn um gróð-
urinn verður í munni Sjans að
líkingum sem hrifa bandarísku
þjóðina. Leið Sjans virðist greið til
æðstu metorða í landi tækifær-
anna.

Fram í sviðsljósið er stutt
skáldsaga og afar skýr í allri
framsetningu. Hún er skemmtileg
aflestrar, ýkjukennð á þann hátt
að lesandinn trúir. Kosinski kann
þá list til hlitar að láta skáldskap
og veruleika vega salt. Hann nýtur
þess að vera vel heima í síðum
hinna ríku og áhrifafólks í Banda-
ríkjunum. Hann fjallar af skarp-
skyggni um drottlinga og einfeltni
þeirra sem eiga að vera leiðtogar
fjöldans, en eru jafn ófærir að
stjórna sjálfum sér og öðrum. Hér
er vissulega nöpur ádeila á ferð-
inni og um margt umhugsunar-
verð með hljóðsýningu af því geigvæn-
lega valdi sem fáeinir menn hafa.
Meðal þess sem Kosinski gerir
með sögu sinni er að draga fram
aðferð fjölmiðlanna við að búa til
menn eftir sínu höfði, hið dæmi-
gerða gáfaða glæsímenni sem
höfðar til fjólsins með því að tala
við það á máli sem það skilur.
Raunverulegir foreldrar Sjans eru
bandarískar sjónvarpsstöðvar.

Ósagt skal látið hvort banda-
rískir fjölmiðlar hafi búið til
rithöfundinn Jerzy Kosinski, en
óneitanlega hefur hann verið vel
fallinn til þess að verða metsölu-
höfundur. Ég las þessa skáldsögu
með nokkurri tortryggni, en játa
að hún kom mér á óvart, m.a. fyrir
það hve vel hún er saminn. Þýðing
Björns Jónssonar er læsileg þrátt
fyrir þýðingarkeim á köflum.

Sjans Sjónvarpsson

sem kallast í íslenskri þýðingu
Skræpötti fuglinn. Þessi skáld-
saga segir frá vanda minnihluta-
hópa í Austur-Evrópu, einkum
þeirri fyrirlitningu sem sígaunum
er sýnd. Grimmd og hrottaskapur
stríðsáranna verða ljóslifandi í
Skræpötta fuglinum, enda talar
höfundurinn af eigin reynslu,
smáður flóttadregur. Ævi hans
verður ekki frekar rakin hér,
benda má á að í lok bókanna
Fram í sviðsljósið er kafli sem
nefnist Um höfundinn. Forvitinn
lesandi getur þar fræðst um Kos-
inski sem þekktur er um allan
heim, ekki síst eftir að skáldsaga
hans sem hér um ræðir (á frum-
málinu Being There) var kvik-
mynduð með Peter Sellers í aðal-
hlutverki. Hlutverk garðyrkju-
mannsins Sjans var hið síðasta

sem Peter Sellers lék. Það vekur
athygli þegar gluggað er í fortíð
Jerzy Kosinski að honum svipar
um margt til Sjans. Frami hans og
auðlegð byggist á tilviljunar-
kennendum atvikum eins og frá
upphafi eigi fyrir honum að liggja
að ná langt.

Söguhetjan í Fram í sviðsljósið
er Sjans, munaðarleysi sem
elst upp hjá manni sem nefnist
Gamli maðurinn í sögunni. Eftir
því sem Sjans veit best lést móðir
hans þegar hann fæddist, um
föður sinn fær hann ekki að vita.
Sjans lærir ekki að lesa og skrifa
eins og aðrir menn, heldur er hann
látinn helga sig því starfi að
hugsa um garð Gamla mannsins.
Eina skemmtun hans er sjónvarp-
ið, en fyrir framan það situr hann
lögum. Eftir að Gamli maðurinn

Sýning norrænna kvenna

Í Vestri sal Kjarvalsstaða, hefur
undanfarið staðið yfir samsýning
47 kvenna frá Norðurlöndunum
fimm, sem þýðir raunar að Færey-
ingar og Álandseyingar eru ekki
með. Sýning þessi á sér langan
aðdraganda og frétti ég t.d. af
henni í K.höfn fyrir allöngu síðan

svo augljóslega býr mikil vinna að
baki undirbúningnum. Sýningin er
í formi farandsýninga og hefur
þegar verið sett upp í Listahöllinni
í Malmö, þaðan fór hún til Finn-
lands (Ábo Konstmuseum og
Mellersta-Finland Museum, Jyvä-
skylä), síðan var hún sett upp í
Gallery F 15, Moss í Noregi, og
þaðan kom hún hingað, fer svo loks
til Danmerkur, þar sem hún verður
sett upp í Aarhus Kunstmuseum.
Þetta er þannig augljóslega heil-
mikið fyrirtæki og er það trúá mín,
að mikið hefur mætt á frumkvöðl-
um sýningarinnar og margur svita-
dropinn fallið.

Í það fyrsta hefur það verið
mikum vandkvæðum háð, að ná til
allra listakvennanna, og svo er
þeim er hér ritar vel ljóst, að til eru
listakonur, sem eru mjög svo and-
snúnar slíkum fyrirtækjum er ein-
skorða sig við annað kynið. Vilja
heldur berjast til þrautar með
eigin listsköpun en undir merkjum
kvenréttindabaráttu, sem á stund-
um fær yfir sig hjárænulegan blæ.
Margir myndu t.d. reka upp stór
augu ef sett væri upp sýning á
myndlist norrænna karla. Slíkt
væri öldungis fráleitt. — Ég er þó
persónulega langt frá því að vera
andsnúinn framtakinn en vildi sjá
það í öðru formi t.d. að þetta væru
ákveðin samtök eða listhópur nor-
rænna kvenna, sem hefði það að
markmiði, að kynna það helsta sem
konur á Norðurlöndum væru að
gera og hefðu gert á umliðnum



Pirkko Lepistö-Saarinen (f. 1922) „Mynd af listamanni“.

árum. En sem afmarkað fyrirbæri
orkar sýningin tvímælis og það
virðist gera hana eitthvað frá-
hrindandi ef marka má aðsókn og
áhuga á henni hér og er það mjög
óverðskuldað.

Hið fyrsta sem manni dettur í
hug er maður hefur skoðað sýning-
una er að hér hljóti margt að vanta
af bestu listakönum Norðurlanda,
og veit ég um nokkrar er ættu
tvímælalaut að vera með og sem
ég sakna. En hér koma fram mjög
eðlilegir annmarkar við uppset-
ningu svipaðra sýninga, í hvaða
formi sem er, og næsta útilokar að
ná saman sterkri sýningu er gefur
raunhæfa mynd af vettvangi nor-

rænnar myndlistar. A ég hér við,
að nokkrir einstaklingar ferðast
um Norðurlönd og tína til það sem
þeir álíta að eigi að vera með — en
oftast án þess að viðkomandi hafi
haft hin minnstu kynni af list
hinna Norðurlandanna. Veit ég um
marga norræna listamenn, sem eru
mjög reiðir yfir þessu fyrirkomu-
lagi.

Inn í spilið vilja koma þrýstiofl
og fólk sem lítið skynbragð ber á
myndlist og litla yfirsýn hefur,
ásamt fullkomnu áhugaleysi á öllu
öðru en því sem þeir eru sjálfir að
gera þessa og þessa stundina.

Það vill fara svo, að þar sem
viðkomandi þekkja gerst til, tekst

Myndlist

eftir BRAGA
ÁSGEIRSSON

valið yfirleitt langsamlega best, en
verður mjög handahófskennt varð-
andi hin Norðurlöndin. — Við
sjáum t.d. greinilega á sýningunni
að Kjarvalsstöðum, hve Íslenzka
deildin tekur sig vel út — hún er
langsamlega samstæðust og í henni
mestur slagkraftur. Þessi stað-
reind bindur mjög hendur mínar
varðandi skrif um sýninguna því að
þetta gæti talist bera vott um
hlutdrægni, sem er þó út í bláinn
og vísa ég til ofanefndra ummæla
um gallað form á vali á norrænar
sýningar. Eins og formið er í dag er
þetta mjög eðlilegt, svo sem aug-
ljóst má vera. Það var einmitt
íslensk kona, Bergljót Ragnars,
sem átti hugmyndina að sýningu-
inni.

Í heild virkar sýningin nokkuð
handhófskennd og getur ekki talist
neinn afgerandi sigur fyrir nor-
rænar listakonur. Þá vantar
slagkraft í uppsetningu sýningar-
innar og sumar myndanna bókstaf-
lega hverfa inn í bakgrunninn og á
það jafnt við um steinsteypuna
frammi í göngum svo og um
strigann inni í sal.

Þetta gerir hana full hráa og
óþjála til skoðunar og er ég enn á
þeirri skoðun eftir fjölmargar
heimsóknir.

Konur virðast í myndlist sinni
huga mjög svipað og karlmenn og
eru í raun margar undir sterkum
áhrifum frá myndlist karla. Fæst-
um virðist það tamt, að rækta
sérkenni sín og miklu fingerðari
tilfinningar en við karlmenn ber-
um í brjósti — og sem við ofundum
þær raunar af. Sumar virðast álíta



Anne Mariendal (f. 1948):
„Bráundur“.